

PWYLLGOR	PWYLLGOR ARCHWILIO
DYDDIAD	11 CHWEFROR 2016
TEITL	ADRODDIAD Y GWEITHGOR GWELLA RHEOLAETHAU
PWRPAS YR ADRODDIAD	ADRODD AR Y CYFARFOD A GYNHALIWDYD AR 19 IONAWR 2016
AWDUR	JOHN PUGHE ROBERTS, CADEIRYDD Y PWYLLGOR ARCHWILIO
GWEITHREDIAD	DERBYN YR ADRODDIAD AC YSTYRIED YR ARGYMHELLION

---

1. CYFLWYNIAD

1.1 Cyflwynwyd crynodebau gweithredol 6 o adroddiadau i gyfarfod y Pwyllgor Archwilio a gynhaliwyd ar 1 Rhagfyr 2015, sef adroddiadau oedd wedi eu rhyddhau'n derfynol rhwng 14 Medi 2015 hyd at 31 Hydref 2015. Derbyniodd 3 o'r adroddiadau hyn farn 'C'. Yn ogystal, rhoddwyd manylion am archwiliad ymatebol a gynhaliwyd ar Ganolfan y Gwystl.

2. CYFARFOD Y GWEITHGOR

2.1 Cynhaliwyd cyfarfod y Gweithgor ar 19 Ionawr 2016 gyda Chadeirydd y Pwyllgor a'r Cynghorwyr Angela Russell, John Brynmor Hughes a Michael Sol Owen, a Luned Fôn Jones, Rheolwr Archwilio yn bresennol.

2.2 Yr adroddiadau a dderbyniodd sylw'r Gweithgor oedd:

TEITL	ADRAN	GWASANAETH	BARN
Canolfan Hamdden Plas Ffrancon	Economi a Chymuned	Hamdden	C
Cefn Rodyn, Dolgellau	Oedolion, Iechyd a Llesiant	Preswyl a Dydd	C
Canolfan y Gwystl	Oedolion, Iechyd a Llesiant	Preswyl a Dydd	-
Trafnidiaeth Gyhoeddus	Rheoleiddio	Trafnidiaeth a Gofal Stryd	C

2.3 Mynychodd swyddogion i drafod yr adroddiadau.

2.4 Canolfan Hamdden Plas Ffrancon

2.4.1 Prif Ddarganfyddiadau'r archwiliad oedd:

Y pryderon mwyaf a ddarganfuwyd yn ystod yr archwiliad oedd y diffyg rheolaeth dros drefniadau bancio, a'r methiant o godi anfonebau ar gyfer cwsmeriaid sy'n llogi cyfleusterau'r Ganolfan.

Un o feysydd mwyaf arwyddocaol yr archwiliad oedd y drefn bancio ar ddiwedd y diwrnod gwaith, ble gwelwyd fod llawer o gamgymeriadau ar draws yr amrywiol ddogfennau sy'n cael eu creu wrth gyflawni'r dasg. Gwelwyd bod llawer o ddefnydd o gyfeireb Gwarged/Diffyg y cyfrifylfr (cod 8264, cod byr 'J'), er bod y balans terfynol yn isel ar ddiwedd 2014/15. Disgwylir nad oes llawer o ddefnydd o'r gyfeireb hon ymysg y canolfannau, ac yn ddelfrydol ni fyddai llawer o eitemau â gwerth mwy na +/-£3.00 i'w gweld arno. Wrth edrych ar y trafodion unigol, gwelir fod yna bron i 300 ohonynt ar y cyfrifylfr ar gyfer 2014/15, a dros 70 ar gyfer 2015/16 hyd at ddechrau Gorffennaf 2015. Golyga hyn bod nifer o gamgymeriadau yn cael eu gwneud yn y Ganolfan.

Ystyriwyd hefyd y defnydd o gyfrifiaduron y Ganolfan fel rhan o'r archwiliad. Defnyddir y system Gladstone ac fe gynhyrchir adroddiadau mewn-/allgofnodi o'r system yn fisol ers Ionawr 2015. Wrth archwilio'r adroddiadau, gwelwyd bod angen tynhau ar achosion ble mae staff yn mewngofnodi ar fwy nag un peiriant, ac o bosib ddim yn allgofnodi ar ddiwedd pob shift. Wrth ymweld â'r Ganolfan ni lwyddwyd i dderbyn tystiolaeth bod trefniadau cadarn wedi eu sefydlu ar gyfer anfonebu defnyddwyr y Ganolfan am ddefnydd o'r gwasanaethau.

Archwiliwyd hefyd y trefniadau wrth ddelio gyda phecynnau debydau uniongyrchol aelodau'r Ganolfan. Mae'r pecynnau'n cynnwys manylion y cwsmeriaid, ac fe'u hystyrir i fod yn wybodaeth o natur sensitif. Cedwir y manylion mewn cwpwrdd dan glo yn y Ganolfan. Fodd bynnag, nid oes trefn mewn bodolaeth o anfon y wybodaeth i Gaernarfon gan ddefnyddio gwasanaeth 'danfoniad wedi ei gofnodi', er bod y wybodaeth yn bersonol a sensitif.

Mae gan y Ganolfan set o asesiadau risg cyfredol, sy'n cynnwys fersiynau penodol ar gyfer y gwahanol ystafelloedd, gweithgareddau a chategoriâu o bobl, a gwelir bod y rhain yn cynnwys y manylion a ddisgwylir. Gwelwyd hefyd fod gan y Gwasanaeth Cymunedau Iach gofrestr risg ar wahân, sy'n cyfeirio at y risgiau sy'n gysylltiedig â'r canolfannau hamdden. Gwelir fod bylchau yn y wybodaeth a gyflwynir yn y gofrestr, ond eglurwyd bod bwriad i'w diweddarau ddiwedd y flwyddyn.

2.4.2 Croesawyd Mark Williams, Rheolwr Ardal Bangor/Bethesda a Carwyn Williams, Rheolwr ar Ddyletswydd, Canolfan Hamdden Plas Ffrancon i'r cyfarfod i drafod archwiliad Canolfan Hamdden Plas Ffrancon.

- 2.4.3 Cyflwynwyd crynodeb o ddarganfyddiadau'r archwiliad gan y Rheolwr Archwilio. Mynegodd bod derbyn categori barn "C" yn bryder, yn enwedig wrth ystyried nad oedd llawer o welliant wedi ei arddangos ers yr arolwg diwethaf. Eglurodd bod rheolaethau dros weithdrefnau a phrosesu derbyn a bancio incwm yn wan a bod y gor-ddefnydd o gyfeireb "Gwarged/Diffyg" yn peri pryder. Eglurodd y Rheolwr Archwilio bod yr Archwilwyr yn ystod eu hymweliad â'r Ganolfan wedi cael argraff o ddiffyg ysgogiad ymysg rhai aelodau o'r staff.
- 2.4.4 Eglurodd Rheolwr Ardal Bangor/Bethesda eu bod wedi gweithredu ar bob un o'r argymhellion a wnaethpwyd yn yr adroddiad a bod rheolaethau gwell bellach mewn lle. Ymholodd aelod os mai problem o ddiffyg hyfforddiant oedd wedi arwain at y diffygion a amlygwyd yn yr archwiliad ac a oes gormodedd o staff rhan amser yn gyflogedig yn y Ganolfan. Dywedodd y Rheolwr Ardal mai ond 4 aelod staff sydd yn y Ganolfan a'u bod wedi cael hyfforddiant ar drefniadau ariannol erbyn hyn. Eglurwyd bod y Rheolwr ar Ddyletswydd wedi derbyn llawer o hyfforddiant ac ymhelaethodd ar yr hyfforddiant y bu iddo dderbyn. Pwysleisiodd aelod y pwysigrwydd o hyfforddiant parhaus.
- 2.4.5 Mynegodd y Rheolwr Ardal bod aelod newydd o staff ar dîm y Canolfannau Hamdden sydd yn gweithio mewn sawl canolfan i sicrhau bod trefniadau ariannol priodol yn bodoli ac i hyfforddi swyddogion ar sut i ddelio ag incwm.
- 2.4.6 Gofynnodd aelod i'r swyddogion os ydynt yn hyderus o beidio derbyn barn "C" eto. Mynegodd y ddau swyddog eu bod yn hyderus y bydd gwellhad.
- 2.4.7 Esboniodd y Rheolwr Archwilio nad yw'r Rheolwr Ardal yng Nghanolfan Plas Ffrancon fwy nac un diwrnod yr wythnos ac felly'r angen i ddirprwyo'n briodol. Eglurodd y Rheolwr Ardal bod y Rheolwr ar Ddyletswydd yn ymgymryd â'r gwaith ar hyn o bryd ond pwysleisiodd y Cadeirydd bwysigrwydd bod angen i'r holl staff eraill wybod y trefniadau i sicrhau parhad yn absenoldeb y Rheolwr Ardal a'r Rheolwr ar Ddyletswydd.
- 2.4.8 Cytunodd y Gweithgor y dylid cynnal archwiliad dilyniant yn y chwe mis nesaf a mynegodd y Rheolwr Archwilio y gall yr archwiliad fod yn ymweliad dirybudd a fyddai yn rhoi gwir ddarlun o'r sefyllfa. Croesawyd hyn gan y swyddogion.
- 2.4.9 Dywedodd y Rheolwr Archwilio os oes angen help ar swyddogion y ganolfan neu os byddent yn teimlo eu bod yn colli eu ffordd unwaith eto, yna bydd y Gwasanaeth Archwilio yn fwy na bodlon i'w cynorthwyo ac i gynnig cyngor.
- 2.4.10 **Diolchwyd i'r Rheolwr Ardal Bangor/Bethesda a'r Rheolwr ar Ddyletswydd am fynychu'r cyfarfod ac am egluro'r camau gweithredol sydd wedi eu cymryd ers rhyddhau'r adroddiad i liniaru'r risgiau a adnabuwyd.**

2.5 Cefn Rodyn, Dolgellau

2.5.1 Prif Ddarganfyddiadau'r archwiliad oedd:

Yn ystod yr archwiliad darganfuwyd enghreifftiau o ymarfer da mewn rhai o drefniadau'r Cartref. Fodd bynnag, ymddengys bod enghreifftiau o weithredu yn groes i drefniadau gweinyddol y Cyngor ac o ganlyniad i'r Rheolau Gweithdrefn Ariannol. Roedd gwariant y cartref yn fwy na'r gyllideb a osodwyd yn ystod y flwyddyn ariannol 2014/15 yn y meysydd canlynol: eiddo; trafndiaeth a gwasanaethau a chyflenwadau.

Nid oedd archebion yn cael eu defnyddio yn y modd cywir gan fod 5 wedi eu cwblhau ar ôl dyddiad yr anfoneb ac felly'n eu gwneud yn ddibwys. Nid oedd cofnod derbyn y nwyddau/gwasanaeth wedi ei nodi ar 2 o'r archebion ac nid oedd cost amcangyfrif wedi ei nodi o gwbl ar yr archebion yn y sampl. Gwelwyd bod rhai o'r blychau ar y ffurflenni TR252 yn cael eu cwblhau'n ddiangen e.e. blychau rhanbarth a stoc wedi eu harwyddo ar gyfer anfoneb cyflenwad trydan. Nid oedd stamp "derbyniwyd" ar yr anfonebau yn y sampl a ddetholwyd.

Mae'n ofynnol bod y taflenni 'Cofnod o Arian Preswlydd' yn cael eu llofnodi gan ddau berson ar gyfer pob gwariant o arian poced y preswylwyr. Roedd dau achos lle gwelwyd mai ond un person oedd wedi arwyddo'r daflen. Cymerwyd sampl o daflenni 'eitemau personol' o Gynlluniau Gofal 4 o'r preswylwyr a'u gwirio. Roedd llofnod a dyddiad ar ddwy o'r ffurflenni hyn yn unig.

Nid oedd cofnodion cyfrif mwynderau'r cartref yn gyflawn gan nad oedd yr holl incwm a dderbyniwyd wedi ei gofnodi. Gwelwyd bod costau trwydded teledu yn cael ei dalu o'r cyfrif mwynderau er bod cyfrif ar ei gyfer yng nghyllideb y cartref (4807 - Trwyddedau Cyffredinol). Gwiriwyd ffurflenni TR34 ar gyfer incwm a dderbyniwyd, a gwelwyd mai'r Clerc yn unig sydd yn eu llofnodi – nid oedd cofnod o wiriad gan ail-berson. Roedd un ffurflen heb lofnod o gwbl. Gwiriwyd cyfrif imprest y cartref ar gyfer 2014/15 a gwelwyd bod gwariant dros y lefel uchaf o'r cyfrif sef £170 wedi digwydd ddwywaith. Nid oedd derbynebau ar gyfer nifer o'r taliadau ond roedd ffurflen TR24b wedi ei defnyddio. Nid oedd y ffurflenni wedi eu harwyddo na'u hawdurdodi mewn sawl achos.

Gwelwyd rhai camgymeriadau yn hawliau gwyliau'r staff, gan amlaf oherwydd bod ganddynt dros 5 mlynedd o wasanaeth di-dor ond bod hyn heb ei ystyried wrth gyfrifo'r oriau. Hefyd, roedd gwyliau oriau ychwanegol yn cael ei gyfrifo'n anghywir.

Nid oedd rhai staff oedd â hawl i arwyddo am feddyginiaeth yn ymddangos ar y rhestr derbyn cymhwysedd i weinyddu meddyginiaeth. Nid oedd y daflen 'Rhestr o Enwau Staff Cyfrifol i Arwyddo am Feddyginiaeth' yn gyfredol. Gwiriwyd sampl o 6 taflen MAR (Medication Administration Record) unigol ac ni welwyd dau lofnod derbyn ar gyfer meddyginiaeth mewn sawl achos. Nid oedd y dos olaf wedi ei gofnodi ar y daflen MAR mewn un achos. Roedd y Rheolwr yn bresennol pan wiriwyd y cofnod. Nid yw tymheredd oergell Cartref Cefn Rodyn yn cyd-fynd gyda chanllawiau Polisi Meddyginiaeth y Cyngor. Ni welwyd cofnod o dymheredd ar gyfer 5/07/15 ar gyfer yr ystafell feddyginiaeth.

- 2.5.2 Croesawyd Gwenno Williams, Uwch Reolwr Gweithredol, Gwasanaethau Darparu, Adran Oedolion, Iechyd a Llesiant i'r cyfarfod.
- 2.5.3 Eglurodd y Rheolwr Archwilio bod yr archwiliad wedi ei gynnwys yn y Cynllun Archwilio yn sgil y penderfyniad i archwilio'r cartrefi preswyl mewn cylch o dair blynedd. Dywedodd bod y trefniadau ariannol o safbwynt gweithdrefnau archebu a phrosesau gweinyddol meddyginiaeth yn broblemus ond pwysleisiodd nad oedd derbyn barn "C" ar y trefniadau hyn yn golygu o reidrydd bod ansawdd y gofal yn wael.
- 2.5.4 Mynegodd yr Uwch Reolwr Gweithredol ei bod yn cytuno â chynnwys yr adroddiad a'u bod eisoes wedi gweithredu ar nifer o'r argymhellion. Eglurodd mai'r flaenoriaeth yn y cartref yw'r preswylwyr ac o ganlyniad fod gwaith papur weithiau yn flêr ond nad oedd risg ariannol yn bodoli yn y cartref. Dywedodd mai Rheolwr Dros Dro oedd yn Cefn Rodyn ar adeg yr archwiliad a oedd wedi derbyn dyrchafiad o fod yn Is-reolwr y cartref a bu iddi gymryd amser i addasu i'r swydd newydd. Cadarnhaodd yr Uwch Reolwr Gweithredol y bydd Rheolwr parhaol yn cael ei benodi/phenodi yn y dyfodol agos.
- 2.5.5 Ers rhyddhau'r adroddiad, eglurodd yr Uwch Reolwr Gweithredol bod y Rheolwyr Ardal wedi cael cyfarfod â'r Rheolwr Archwilio iddi deilwra cwrs "Trefniadau Ariannol" yn arbennig i anghenion rheolwyr cartrefi. Dywedodd y Rheolwr Archwilio y bydd y sesiynau hyfforddiant yn cael eu cynnal yn Arfon, Dwyfor a Meirionnydd.
- 2.5.6 Mynegodd aelod bod y ffaith bod 20 argymhelliad yn berthynol â'r archwiliad yn awgrymu bod rheolaethau yn llac ac o bwysigrwydd hyfforddiant. Ymholodd hefyd pan nad oedd Rheolwr Cefn Rodyn yn y Gweithgor. Eglurodd y Rheolwr Archwilio bod y gwahoddiad i fynychu'r Gweithgor Gwella Rheolaethau yn cael ei anfon at y Pennaeth neu'r Uwch Reolwr yn gyntaf ond ei fod yn opsiwn iddynt anfon cynrychiolydd arall. Cytunodd aelodau'r Gweithgor y byddai'n ymarfer da i'r rheolwyr perthnasol fynychu'r Gweithgor Gwella Rheolaethau yn y dyfodol ynghyd â'r Uwch Reolwr neu'r Pennaeth perthnasol.
- 2.5.7 Gofynnodd aelod a yw'n ymarfer cyffredin i gael rheolwyr dros dro yn y cartrefi preswyl oherwydd iddi gofio sefyllfa gyffelyb â chartref preswyl arall yn y gorffennol a oedd bryd hynny gyda Rheolwr dros dro. Atebodd yr Uwch Reolwr Gweithredol mai eithriad i'r drefn arferol oedd y ddau gartref.
- 2.5.8 Dywedodd aelod y dylid cymryd arwyddo dogfennaeth meddyginiaethau'n gywir yn flaenoriaeth. Eglurodd yr Uwch Reolwr Gweithredol bod trefniadau penodol ar gyfer meddyginiaethau a bod cyfrifoldeb i adrodd i'r Arolygiaeth Gofal a Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru am unrhyw achlysur os oes camgymeriad mewn meddyginiaeth. (Rheoliad 38)
- 2.5.9 Esboniodd y Rheolwr Archwilio bod y rhaglen archwilio ar gyfer cartrefi preswyl wedi ei haddasu ac y caiff ei dilyn ar gyfer archwiliadau a gynhelir yn 2016/17. Dywedodd y bydd llai o bwyslais ar elfennau megis rhestri stoc a chynnal gwiriadau stoc er mwyn gallu rhoi mwy o sylw i faterion megis hyfforddiant perthnasol a gweinyddiaeth meddyginiaeth.
- 2.5.10 Diolchwyd i'r Uwch Reolwr Gweithredol am egluro'r sefyllfa gyfredol a'r trefniadau arfaethedig sydd ar droed i wella gweithdrefnau yn y dyfodol agos.**

2.6 Canolfan y Gwystl

2.6.1 Prif Ddarganfyddiadau'r archwiliad oedd:

Cynhaliwyd yr archwiliad ymatebol pan dderbyniwyd cais gan Reolwr Llety â Gofal Gwynedd i Archwilio Mewnol ei gynorthwyo i adnabod y rhesymau am y gorwariant sylweddol yng nghostau cyflogau Canolfan y Gwystl yn ystod blynyddoedd ariannol 2014/15 a 2015/16. Daeth y mater i'r amlwg pan dderbyniodd y Rheolwr Llety â Gofal Gwynedd gyfrifoldebau ychwanegol am wasanaethau dydd anabledau yn y flwyddyn gyfredol.

Edrychwyd ar wariant cyflogau ar gyfer 2014/15 a'r flwyddyn ariannol gyfredol hyd at Awst 2015 ynghyd â chymharu yr oriau a nodwyd yng nghytundebau cyflogaeth gweithwyr Canolfan y Gwystl yn erbyn manylion a echdynnwyd o'r system gyflogau/cyfriflyfr. Cymharwyd yn ogystal y rota ar gyfer swyddogion Canolfan y Gwystl yn erbyn yr oriau fel a nodir yn eu cytundebau cyflogaeth.

Mae rhai o'r ffactorau sydd wedi cyfrannu at y gorwariant fel a ganlyn:

- Darganfuwyd bod sawl un o'r swyddogion yn gweithio oriau sydd yn uwch na'u horiau safonol cytundebol yn rheolaidd ac y telir am yr oriau hyn ar sail amser a hanner.*
- Gwelwyd bod tri Gweithiwr Cefnogol Achlysurol wedi eu cynnwys ar y rota wythnosol gydag oriau sefydlog, roedd un wedi ei nodi fel 37 awr, yr ail gyda 21.5 awr a'r trydydd yn gweithio un i un gyda defnyddiwr gwasanaeth penodol.*
- Roedd y Gweithiwr Cefnogol Achlysurol a nodwyd ar y rota i weithio 37 awr wedi gweithio dros hynny mewn 70% o'r wythnosau a wiriwyd (45 allan o 64 wythnos).*

Ni ddylai fod gweithwyr achlysurol yn cael eu cynnwys ar y rota ac yn sicr nid gydag oriau sefydlog. Pwrpas gweithwyr achlysurol yw gweithio ar sail llanw yn ôl y gofyn e.e. pan fo swyddog arall yn sâl neu ar wyliau. Ym marn yr archwiliwr, mae'r uchod wedi cyfrannu'n sylweddol at y gorwariant cyflogau.

Yn ogystal, gwelwyd bod gorwariant materol yn erbyn y gyllideb cludo. Awgrymwyd i'r Uwch Reolwr Gweithredol bod y Gwasanaeth yn ymchwilio i mewn i ddulliau o geisio lleihau'r gorwariant gan gynnwys ymchwilio i'r syniad o ddarparu'r gwasanaeth cludo'n fewnol.

2.6.2 Roedd yr Uwch Reolwr Gweithredol yn bresennol i drafod yr eitem yma.

2.6.3 Eglurodd y Rheolwr Archwilio bod yr archwiliad wedi ei chynnal ar gais a dderbyniwyd gan Reolwr Llety â Gofal Gwynedd. Roedd y swyddog yma wedi etifeddu'r cyfrifoldeb am ganolfannau anabledau dysgu'r Cyngor yn ddiweddar, a bu iddo ddarganfod gorwariant sylweddol yng nghyllideb Canolfan y Gwystl.

2.6.4 Amlinellwyd prif ddarganfyddiadau'r archwiliad gan y Rheolwr Archwilio gan egluro mai'r prif resymau dros y gorwariant oedd gorwariant ar gyllideb gweithwyr oherwydd bod staff yn gweithio dros eu horiau cytundebol a staff achlysurol yn gweithio llawer o oriau, yn aml oddeutu 37 awr yr wythnos neu uwch. Hefyd, eglurodd bod costau trafndiaeth megis tacsis hefyd wedi bod yn ffactor arwyddocaol.

- 2.6.5 Eglurodd yr Uwch Reolwr Gweithredol bod ail-strwythuro diweddar wedi arwain at un person yn rheoli'r ganolfan bellach yn hytrach na phedwar person yn rhannu'r cyfrifoldeb, gan fynegi y bydd hyn yn sicrhau gwell perchnogaeth dros drefniadau. Mynegodd eu bod eisoes yn ymchwilio i gostau trafndiaeth ac yn ystyried y posibilrwydd o rannu cerbydau (taxis) ynghyd â mewnlol'r gwasanaeth. Mynegodd hefyd bod y defnydd o staff achlysurol wedi lleihau ac yn sgil hynny mae effaith bositif ar y gyllideb.
- 2.6.6 Yn ogystal, eglurodd yr Uwch Reolwr Gweithredol bod y gwasanaeth wedi gwneud cais i'r Gweithwyr Cymdeithasol ail-asesu defnyddwyr y Ganolfan ar gyfer sicrhau bod y ddarpariaeth ar eu cyfer yn gwrdd â'u hanghenion cyfredol.
- 2.6.7 Diolchodd yr Uwch Reolwr Gweithredol swyddogion Archwilio Mewnol am eu cymorth a'u cydweithrediad parod bob amser.
- 2.6.8 Diolchwyd i'r Uwch Reolwr Gweithredol am fynychu'r cyfarfod ac am egluro'r hyn sydd eisoes wedi ei gyflawni ac am amlinellu'r camau gweithredol sydd ar y gweill.**

2.7 Trafnidiaeth Gyhoeddus

2.7.1 Prif Ddarganfyddiadau'r archwiliad oedd:

Gan fod cywirdeb cyfartaledd prisiau tocyn sengl i oedolyn mis Medi 2009 yn sylfaen i gywirdeb y taliadau hyd heddiw, mae'n hanfodol bod y ffigwr yma yn gywir. Fodd bynnag, dengys adroddiad archwilio 'Tocynnau Teithio Rhad 2013/14' na ellir rhoi sicrwydd bod y ffigyrau yma yn gywir. Argymhellwyd i ail-wneud yr ymarferiad yma er mwyn cael ffigyrau mwy diweddar, a thystiolaeth ddigonol i'w gyfiawnhau. Erbyn yr archwiliad yma, nid yw'r ymarferiad wedi ei gynnal ac o ganlyniad ni ellir rhoi sicrwydd bod y taliadau yn gywir.

Detholwyd sampl o hawliadau chwarter cyntaf pedwar cwmni bysus a gwelwyd fod yr adroddiadau disgwylidig (adroddiadau Wayfarer sy'n cofnodi'r defnydd o docynnau mantais fesul llwybr) wedi eu cyflwyno i gefnogi yr hyn hawliwyd. Fodd bynnag, gwelwyd fod un cwmni yn gyson yn ceisio hawlio mwy o siwrneiau nag mae'r adroddiadau yn awgrymu y maent yn deilwng iddynt a bod gwiriadau'r Gwasanaeth yn golygu nad yw'r cwmni yn derbyn beth maent yn hawlio. Gwelwyd bod y Gwasanaeth wedi dod a hyn i sylw y cwmni.

Mae'r defnydd a wneir o gofnodi tocynnau gyda llaw yn gynhennus. Disgwylir bod dim mwy na 2% o ad-daliadau yn deillio o docynnau proseswyd gyda llaw, yn hytrach na drwy sganio tocyn i beiriant wrth i deithwyr gamu ar fws. Mae risg sylweddol o gamddefnyddio'r botwm yma, ac mae hyn eisoes wedi ei adnabod.

Mae'r Gwasanaeth yn cofnodi'r defnydd a wneir o docynnau a broseswyd gyda llaw drwy eu cofnodi mewn taenlen. Gan fod y canran o docynnau a broseswyd gyda llaw yn gyson dros 2%, gwelwyd fod y Gwasanaeth wedi bod yn rhagweithiol drwy dynnu hyn i sylw Llywodraeth Cymru ar y cyd gyda Chynghorau eraill Gogledd Cymru. Gofynnwyd am arweiniad os dylai'r cwmnïau dderbyn taliad am unrhyw docyn a broseswyd gyda llaw dros y 2%, a hyd yn hyn ni dderbyniwyd gwrthwynebiad gan Lywodraeth Cymru i dalu dros y trothwy. Ar amser yr archwiliad, mae un cwmni yn bryderus nad oedd eu peiriannau yn gweithio ('memory' llawn) ac felly bydd rhaid iddynt brosesu llawer o docynnau gyda llaw.

Yn ôl cymal 19 o ganllawiau 'Concessionary Travel Scheme: Guidance for Local Authorities' (1 Ebrill 2010), caiff y Cyngor hawlio costau gweinyddiaeth gan y Llywodraeth yn chwarterol, sy'n gyfatebol i £3 ar gyfer pob tocyn teithio rhad mewn cylchrediad yng Ngwynedd. Bydd y Cyngor yn nodi yn eu hawliad chwarterol faint o docynnau rhad sydd mewn cylchrediad, eu lluosu gyda £3, ac yna ei chwarteru, i adlewyrchu cyfnod yr hawliad. Gwirwyd hawliad chwarter 1 2015/16 a gwelwyd fod y costau gweinyddiaeth wedi eu cyfrifo'n gywir.

Gwelwyd fod y Gwasanaeth yn gosod pob cytundeb cludiant ar Sell2Wales, beth bynnag ei gwerth ac ystyrir hyn fel ymarfer da. Fodd bynnag, mae bwriad gan y Gwasanaeth i werthuso tendrau ar sail pris yn unig yn y dyfodol. Bydd rhan technegol, neu ansawdd y tendr, yn cael ei ddyfarnu ar sail 'pass/fail' yn hytrach na cyfrannu at sgôr y tendr.

Nid yw'r Gwasanaeth fel rheol yn cynnal gwiriadau ariannol ar y cwmnïau er mwyn sicrhau os ydynt yn hyfyw neu beidio. Gall yr Uned Caffael gynnal gwiriadau syml o'r fath, ac argymhellir i'r Gwasanaeth ystyried gwneud hynny fel rhan o'u proses gwerthuso, yn ogystal â derbyn prawf bod yr hyn gyflwynwyd yn y tendr yn gywir.

- 2.7.2 Croesawyd Dafydd Wyn Williams, Pennaeth Rheoleiddio dros dro i'r cyfarfod.
- 2.7.3 Eglurodd y Rheolwr Archwilio bod yr archwiliad wedi ei gynnwys yng nghynllun archwilio 2015-16 ar gais y Pennaeth Rheoleiddio (Dafydd Wyn Williams).
- 2.7.4 Cydnabu'r Pennaeth Rheoleiddio a'r Rheolwr Archwilio bod y maes hwn yn gynhennus oherwydd bod y Cyngor yn ddibynnol ar ddata a gaiff ei ddarparu gan y cyflenwyr, bod derbyn y data yn broblemus ac nad oes modd o allu darparu sicrwydd llawn am ei gywirdeb. Eglurodd y Pennaeth Rheoleiddio bod hyn yn broblemus wrth geisio cyfrifo cyfartaledd pris tocyn sengl i oedolyn.
- 2.7.5 Mynegodd y Rheolwr Archwilio eu bod wedi darganfod gwall mewn fformiwla taenlen ar gyfer sgorio'r elfen "ansawdd" ar gyfer cytundeb. Pwysleisiodd mai camgymeriad yn unig oedd hyn ac nad oedd ymgais o dwyll.
- 2.7.6 Dywedodd y Pennaeth Rheoleiddio bod y trefniadau bellach wedi newid a bod cytundebau yn cael eu hasesu ar sail pris yn unig erbyn hyn ond ei bod yn ofynnol i gyrraedd meini prawf penodol ac os nad yw darparwr yn cwrdd â'r holl feini prawf gofynnol, yna caiff eu cynnig ei ddiystyru.
- 2.7.7 Ymholodd aelod beth oedd y trefniadau ar gyfer tocynnau a broseswyd gyda llaw. Eglurodd y Pennaeth Rheoleiddio eu bod wedi gwella trefniadau ac yn cadw cofnod manwl ar daenlen o'r holl fanylion er mwyn adnabod unrhyw dueddiad anghyffredin. Eglurodd bod y Cyngor yn cysylltu â Llywodraeth Cymru cyn gwneud unrhyw daliad dros y trothwy ac nad oedd Llywodraeth Cymru wedi gwrthwynebu i unrhyw daliad hyd yma ond nad oedd sicrwydd i'r dyfodol.
- 2.7.8 Ymholodd aelod os byddai monitro teledu cylch cyfyng o gymorth i adnabod unrhyw dueddiadau anghyffredin. Dywedodd y Pennaeth Rheoleiddio ei fod yn broblemus derbyn data gan y cyflenwyr ac ategodd y Rheolwr Archwilio nad yw'n hanfodol i gael teledu cylch cyfyng ar deithiau masnachol, sydd yn ofyniad ar gyfer cludiant teithio disgyblion i'r ysgol.
- 2.7.9 Dywedodd y Pennaeth Rheoleiddio ei fod yn croesawu'r adroddiad a'r dilyniant sydd eisoes wedi ei gynllunio a'i fod yn ddiolchgar i'r Gwasanaeth Archwilio am eu gwaith a'u cydweithrediad.
- 2.7.10 Diolchwyd i'r Pennaeth Rheoleiddio am fynychu'r gweithgor ac am amlinellu'r datblygiadau ers rhyddhau'r adroddiad archwilio.**